

Урок 23

Тема. Польща. Чехословаччина.

Мета уроку: охарактеризувати процес відновлення польської державності, розкрити основні риси розвитку країни у міжвоєнний період. Показати роль Ю. Пілсудського в історії Другої Речі Посполитої; охарактеризувати процес становлення Чехословаччини; розкрити основні риси розвитку країни у міжвоєнний період; показати роль Т. Масарика в історії ЧСР; пояснити причини ліквідації ЧСР; закріпити навички аналізу

План

1. Перша світова війна і «польське питання». Польща в 1920-х рр.
 2. Польща в другій половині 1930-х рр.
 3. Проголошення республіки. Становлення ЧСР. Конституція 1920 р.
 4. Розвиток ЧСР у 1920–1930-ті рр.
-

1. Перша світова війна і «польське питання».

Польща в 1920-х рр.

Революції в Росії, Австро-Угорщині, Німеччині створили сприятливі умови для відновлення незалежності Польщі.

7 листопада 1918 р. – утворення у Любліні *Народного уряду* на чолі з *І. Гашинським*; проголошення Польської республіки.

11 листопада 1918 р. – передача *Ю. Пілсудському* військової влади.

18 листопада 1918 р. – за розпорядженням *Ю. Пілсудського* – формування нового уряду на чолі з *Є. Морачевським*; введення громадянських свобод; оголошені вибори до сейму; встановлено 8-годинний робочий день; *Ю.*

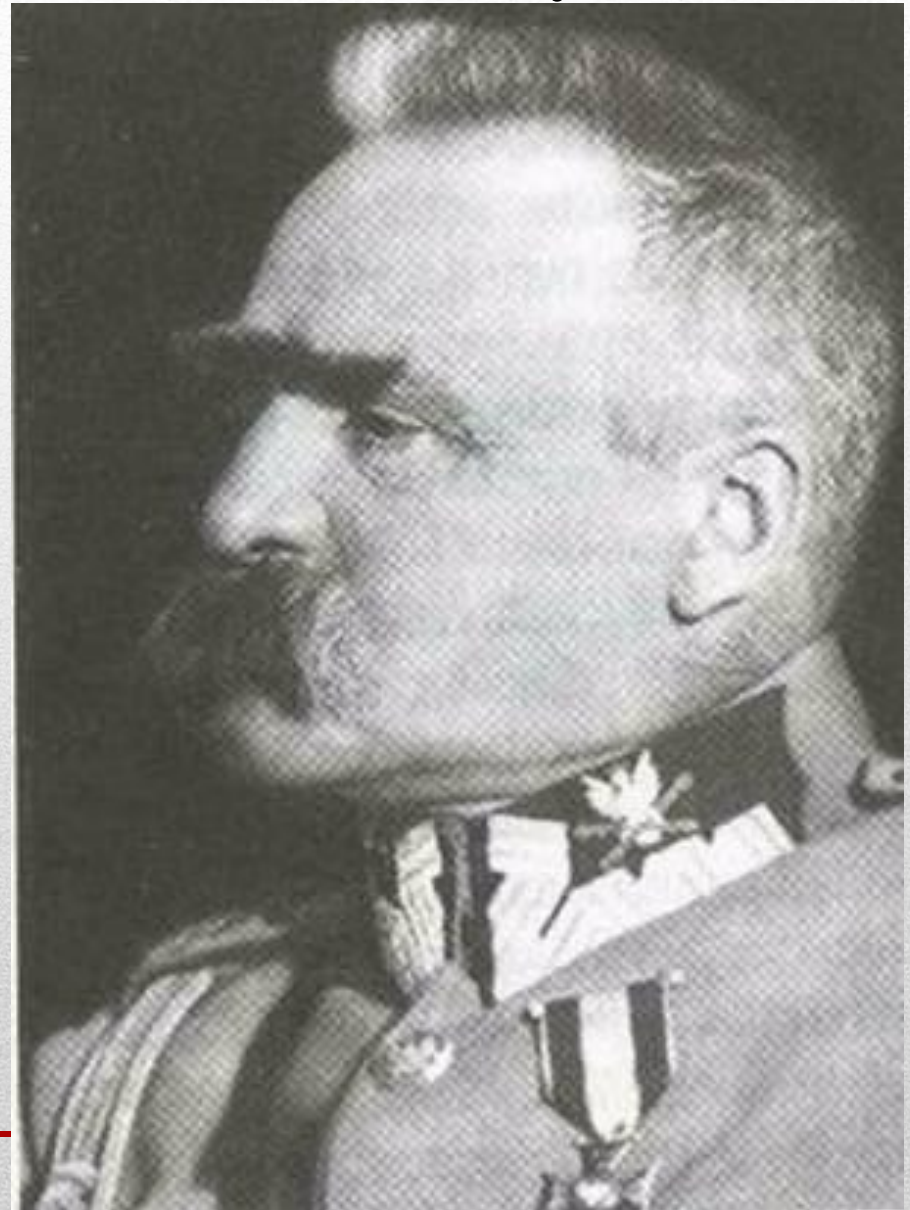
Пілсудського оголошено тимчасовим *начальником держави*.

Листопадова революція
1918 р. в Німеччині»

Ю. Пілсудський

Польща «від моря до моря»

Польсько-радянська війна 1920-1921 рр.

Передумови: 21-24 квітня 1920 р. – укладення Варшавського договору між представниками УНР та Польщі: уряд Ю. Пілсудського відмовлявся від претензій розширити кордони Речі Посполитої і визнавав територію Наддніпрянської України, яка була окупована більшовицькими військами, за УНР; досягнуто домовленість про спільні воєнні дії проти більшовиків на території України та про підпорядкування збройних сил УНР польським військам.

Варшавська угода

22 квітня 1920 р.

Хід подій

25 квітня 1920 р. – початок наступу польсько-українських військ, форсування р. Збруч та витіснення червоноармійських частин із Житомира, Бердичева та Козятина.

6 травня 1920р. – вступ польської армії і УНР до Києва.

14–26 травня 1920 р. – початок контрнаступу ЧА.

12 червня 1920 р. – захоплення Києва більшовицькими військами.

Липень 1920 р. – відступ польсько-українського війська, перенесення військових дій на територію Польщі та Галичини;

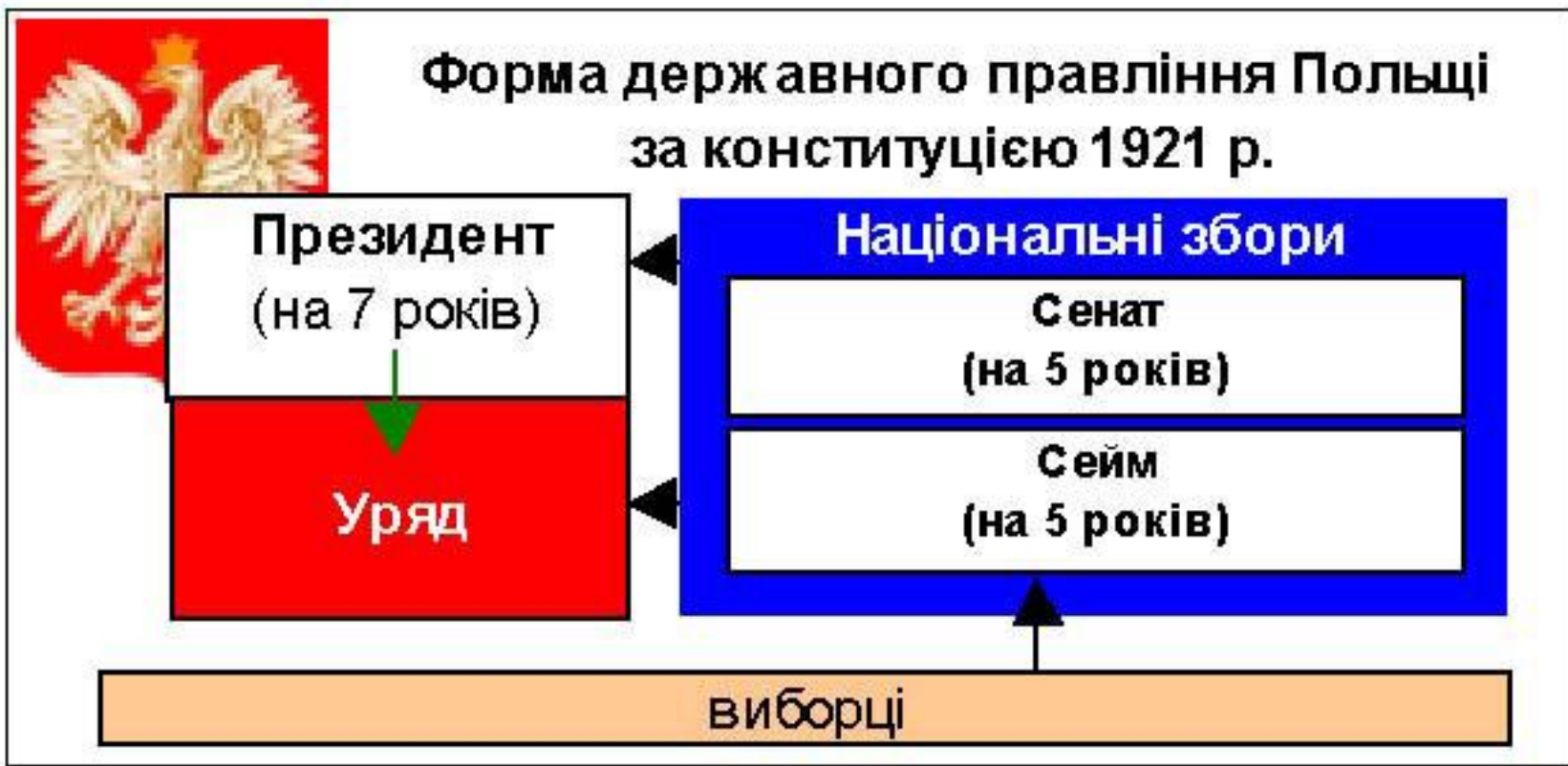
Серпень-вересень 1920 р. – контрнаступ польських військ, Червона армія залишила Польщу та Західну Україну; початок переговорів про укладення перемир'я

12 жовтня 1920 р. – підписання радянсько-польського перемир'я, що означало розрив Польщі з УНР; ~~*18 березня 1921 р.* – укладення Ризького мирного договору між~~

Становлення Польської держави в 1921-1926 рр.

Конституцією 1921 р. проголошувалася парламентсько-демократичний лад, задекларовано демократичні свободи, запроваджено двопалатний парламент (верхня палата – Сенат, нижня – Сейм). Глава держави –

П

«Форма державного правління Польщі за конституцією 1921 р.»

«Герб Польщі»

«Прапор Польщі»

Політичний розвиток:

- Обрання президентом *С. Войцеховського* після вбивства президента *Г. Парутовича*.
- Боротьба за владу двох політичних сил – ендеків і прихильників Пілсудського.
- Загострення боротьби унаслідок виборів до парламенту у листопаді 1922 р., на яких перемогу здобули ендеки, християнські. Орієнтація на демократичний розвиток країни, консолідацію польської.
- Прихильники Пілсудського надавали перевагу авторитарним методам управління.

Економічний розвиток:

- 1923-1924рр. – реформи уряду *В. Грабського*, які сприяли стабілізації.
- Переважання с\г, в якому зайнято 70% населення.
- ~~Розвинуті галузі промисловості – вугільна і текстильна.~~
- Відставання за рівнем економічного розвитку східних районів, де проживали українці, білоруси та литовці.

Прихід Ю. Пілсудського до влади (1926 р.)

Передумови державного перевороту: часта зміна урядів правих і центристських партій; політична нестабільність; загострення соціально-економічних проблем: зростання безробіття, скорочення зарплат і пенсій; активізація сил, Ю. Пілсудського.

Хід подій

12 травня 1926 р. – початок походу на Варшаву військ, Пілсудському. *14 травня 1926 р.* – виступ робітників, який переріс у загальний страйк. Склали повноваження президент *С. Войцеховський* та уряд *В. Вітоса*. Призначений главою уряду професора *К. Бартеля*, президентом *І. Мосцицького* (за вказівкою Пілсудського).

Результати: Пілсудський відхилив пропозицію посісти посаду президента, він обійняв посаду військового міністра; фактичне керівництво Пілсудським внутрішньою та зовнішньою політикою країни; значне обмеження можливостей парламенту контролювати

Режим «санації» («оздоровлення»)

Санація – авторитарний режим в умовах кризи парламентаризму, спрямований на консолідацію нації, держави шляхом досягнення балансу різних верств. Прихід Пілсудського до влади в умовах часткової стабілізації зумовило вливання іноземного капіталу, створення нових картелів, підвищення рівня промислового виробництва, скорочення безробіття, послаблення соціальних конфліктів, посилення економічних проблем в умовах економічної кризи 1929-1933 рр. Пілсудський прагнув централізувати управління країною, спираючись на військову силу, Перемогу на виборах до Сейму 1928 р. отримала опозиційна партія, а на виборах 1930 р. – прихильники Пілсудського. Намагався Пілсудський на початку 30-х рр. зміцнити свою владу, покращити міжнародне становище країни. Здійснював репресивні акції щодо українського населення придушував ук

«Куточок старої Праги»

Утворення Чехословаччини

28 жовтня 1918р. – проголошення Національною радою Чехії утворення *Чеської держави*.

30 жовтня 1918р. – заява Національної ради *Словаччини* про відокремлення Словаччини від Угорщини і *про приєднання до Чехії*.

14 листопада 1918р. – проголошення Національними зборами, Чехословаччини *республікою*.

Глава першого уряду – *К. Крамарж* (лідер Національно-демократичної партії); перший президент республіки – *Т. Масарик*.

Чехо-Словацька республіка

14 листопада 1918 р.

«Прапор Словаччини»

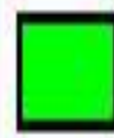

«Великий герб Чехословаччини»

Німеччина

Польща

УТВОРЕННЯ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ 1919

від Австрії

від Угорщини

від Німеччини

Австрія

Угорщина

Румунія

Приєднання Закарпаття до Чехословаччини

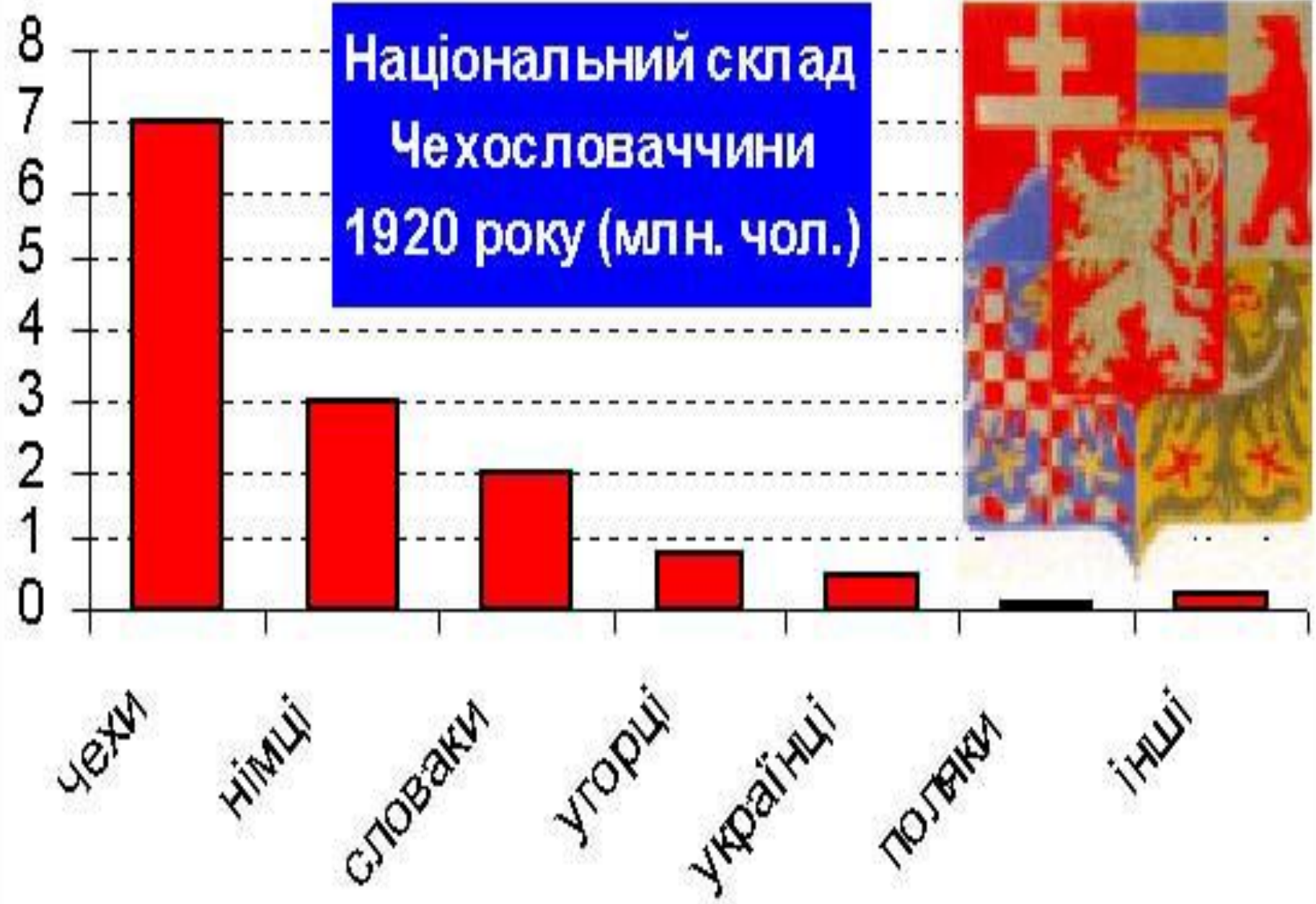
8 травня 1919 р. – Центральна Українська Народна Рада, створена представниками ужгородської, пряшівської і хустської рад, проголосила об'єднання Закарпаття з Чехословаччиною через неможливість приєднатися до УНР.

10 вересня 1919 р. – перехід Закарпаття до Чехословаччини за рішенням Паризької мирної конференції на основі Сєн-Жерменського мирного договору, згідно з яким Закарпаттю гарантувалися права автономії. Виділення Закарпаття в окремий адміністративний край – *Підкарпатська Русь*, зволікання з наданням краю автономії.

Результати й наслідки:

– Позитивні зміни в розвитку Закарпаття: більш сприятливі умови для економічного розвитку, хоча капіталовкладення недостатні; намагання вирішити проблеми в аграрному секторі шляхом передачі селянам окремих земель угорських поміщиків; заснування українських шкіл, гімназій; діяльність «Просвіт»;

Національний склад
Чехословаччини
1920 року (млн. чол.)

1920 р. прийнято конституцію за якою:
Чехословаччина – унітарна держава, проголошувалися основні демократичні свободи, глава держави – президент, який обирався Національними зборами терміном на 7 років, разом з урядом він здійснював виконавчу владу, законодавча влада – двопалатні *Національні збори*, надання виборчого права усім

1

Особливості розвитку Чехословаччини:

1) економічний розвиток: Чехословаччина – одна з найбільш економічно розвинутих країн Європи; кінець 1923 р. – подолання післявоєнної економічної кризи; завоювання чеським капіталом багатьох ринків, особливо в Центральній Європі; переважання в Словаччині та Закарпатті аграрного сектору, низький рівень життя у цих регіонах; надходження у Чехословаччину іноземних інвестицій з Франції, Великобританії, США, Бельгії та інших країн, співробітництво з Австрією та Італією; випуск лідером чехословацької економіки – заводами «Шкода» – автомобілів, авіамоторів, літаків; провідні позиції у світі з експорту взуття, бавовняної тканини, цукру, виробів зі скла; складне становище Чехословаччини в умовах світової економічної кризи 1929-1933 рр.

2) *внутрішня політика:* провідна роль в житті країни центристських і лівоцентристських партій, які об'єдналися навколо президента Т. Масарика; національні проблеми — обмеження прав національних меншин 1927 р., здійснення управління в Словаччині і Підкарпатській Русі губернаторами, призначеними з Праги; 1935р. — обрання президентом Чехословаччини *Е. Бенеша*, соратника Т. Масарика, який намагався ~~продовжувати політику свого~~ попередника.

Президент Чехословаччини *Е. Бенеш*

3) *зовнішня політика*: підтримка відносин з усіма країнами, орієнтація у зовнішній політиці на Францію, участь у створенні *Малої Антанти*.

Мала Антанта — військово-політичний «тиловий» союз у Східній і Центральній Європі, створений за ініціативою Франції з придунайських країн Чехословаччини,

Югославії, Румунії

1934 р. – встановлення дипломатичних відносин з СРСР, укладення 1935 р. між Чехословаччиною та СРСР договору про взаємну допомогу.

Мюнхенська угода 1938р.: договір про поділ Чехословаччини, підписаний прем'єр-міністром Франції Е. Даладье, прем'єр-міністром Великобританії В. Чемберленом, А. Гітлером та Б. Муссоліні. Ця змова передбачала передачу Німеччині Судетської області і прикордонних районів з Австрією, а також задовольнила територіальні претензії Польщі та Угорщини.

Унаслідок цієї угоди Чехословаччина втратила 1/3 своєї території з населенням 5 млн. чоловік, потужні прикордонні укріплення і 40 % промислового

~~5 жовтня 1938р. – відставка президента Чехословаччини Е. Бенеша на знак протесту проти~~

Втрати Чехословаччини після Мюнхенської угоди

«Чехословаччина у 1937–1939 рр.»

- Судети до Німеччини
- Тешинська область до Польщі
- Північна Угорщина до Угорщини
- Карпатська Русь до Угорщини
- Протекторат Богемія та Моравія до Німеччини